

Advies nr 02/2010 van 13 januari 2010

Betreft: Adviesaanvraag inzake het voorontwerp van wet houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* (hierna WVP), inzonderheid artikel 29;

Gelet op het verzoek om advies van de heer Stefaan de Clerck, Minister van Justitie, ontvangen op 01/12/2009;

Gelet op het verslag van de heer Bart De Schutter;

Brengt op 13 januari 2010 het volgend advies uit:

A. INLEIDING

1. Op 1 december 2009 heeft de Minister van Justitie de Commissie verzocht om advies uit te brengen inzake het voorontwerp van wet houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (hierna 'het voorontwerp van wet'). De Commissie zal hiernavolgend dan ook advies uitbrengen inzake voormeld ontwerp, rekening houdend met de informatie waarover ze beschikt.

B. TOEPASSELIJKE WETGEVING

2. Vooreerst kan worden verwezen naar de artikelen 44ter en 90 undecies van het wetboek van strafvordering, en naar de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (hierna 'wet DNA-onderzoek'), en het koninklijk besluit ter uitvoering van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (hierna 'kb DNA-onderzoek'). Daarnaast dient rekening gehouden met het Verdrag van Prüm inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie, welk verdrag bij besluit 2008/615/JBZ van 23 juni 2008 van de Raad werd geïntegreerd in het rechtskader van de Europese Unie.

C. SITUERING VOORONTWERP VAN WET

3. Overeenkomstig de memorie van toelichting¹ 'bestaan sinds 1999 in België twee verschillende DNA-databanken die beheerd worden door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC). De databank "Criminalistiek" bevat de DNA-profielen van geïdentificeerde en niet geïdentificeerde sporen die werden aangetroffen tijdens het onderzoek naar een misdrijf, en de databank "Veroordeelden" bevat de DNA-profielen van personen die veroordeeld of geïnterneerd zijn voor bepaalde in de wet opgesomde misdrijven. Sinds de inwerkingtreding van de wet in 2002 zijn er verschillende problemen gerezen, en dan vooral in verband met de logge procedures die de wet en het uitvoeringsbesluit voorzien. Deze logheid heeft ervoor gezorgd dat een aantal circulaires werden opgesteld die zo gevarieerd en zo talrijk waren als de interpretaties die er over de wet bestaan. Daarnaast werd vastgesteld dat een groot aantal sporen niet geanalyseerd wordt in het bijzonder in het kader van minder ernstige feiten. Deze zouden nochtans veel sneller afgehandeld kunnen worden indien de DNA-analyses uitgevoerd zouden worden.

---

¹ Zie pagina's 3-8;

Ze zouden eventueel ook verbanden kunnen aantonen met zwaardere feiten. Bovendien wordt een niet onaanzienlijk aantal DNA-profielen die al het voorwerp uitgemaakt hebben van een expertise niet geregistreerd in de DNA-databank. Dit gebeurt niet uit slechte wil van de magistraten, maar eerder per vergissing, door een verkeerd begrip van de procedures, of door vergeetachtigheid. Het automatiseren van bepaalde procedures zou hierbij al een grote hulp bieden. De ervaring heeft ook geleerd dat de duur voor het opstellen van DNA-profielen en de analyse ervan te lang is, en de kostprijs te hoog, zeker in vergelijking met het buitenland.

4. Het voorontwerp van wet heeft als hoofddoel tot een verbetering en een vereenvoudiging van de procedure te komen. Hoewel een aantal van de voorgestelde aanpassingen soms wel substantieel zijn, gaat het vooral om een verduidelijking van de verschillende procedures en wordt de filosofie van de huidige wet evenals het evenwicht tussen persoonlijke vrijheden en het privéleven van de burgers enerzijds en de bescherming van de samenleving anderzijds, bewaard. De aanpassingen hebben tot doel tot een vereenvoudiging van de analyseaanvraag, de rapportage en de overdracht van informatie te komen. Dit zal over het algemeen een positief effect hebben op de uitvoeringstermijn van de expertises en de hoogte van de kosten.

- Het voorontwerp beoogt in de eerste plaats een eenduidige, duidelijke en transparante procedure. Zo biedt het huidige wetsontwerp duidelijkheid omtrent de voorwaarden voor de opening van een genetisch onderzoek op een persoon, de voorwaarden waaronder DNA-profielen van verdachten vergeleken kunnen worden. Tevens wordt een duidelijke procedure voorzien voor de expertise van DNA-profielen van derden, anderen dan verdachten en veroordeelden en van hoe en wanneer de DNA-referentiestalen en de daaruit afgeleide stalen worden vernietigd.
- Een tweede doelstelling is een efficiënt procesverloop. De huidige wet loopt mank in die zin dat er enorm veel procedurevereisten en tussenstappen zijn, waardoor het uiteindelijke doel van de wet de voeding van de DNA-databanken, niet het gewenste resultaat oplevert. Daarom wordt een ondubbelzinnige en glasheldere procedure uitgewerkt die in één lijn rechtstreeks naar de DNA-databanken leidt met een automatische gegevensoverdracht duidelijke afspraken inzake termijnen en een vereenvoudigde rapportageplicht. Dit zal de lengte van de onderzoekstermijnen aanzienlijk verbeteren en een positief effect hebben op de gerechtelijke achterstand. Door de vereenvoudiging van de procedures zal het voorontwerp van wet ook een kostenbesparend effect hebben. Deze besparing zal er onder andere komen door de installatie van een nationale cel, waardoor kan nagekeken worden of het DNA-profiel reeds werd opgesteld. Nu wordt immers in de praktijk vaak vastgesteld dat het DNA-profiel van eenzelfde persoon soms meerdere malen wordt opgesteld ingevolge

opdrachten van verschillende parketten. Ook de vereenvoudiging van de deskundigenrapporten en de centralisatie van de expertises van DNA-profielen van veroordeelden bij één laboratorium, zijn elementen die daartoe zullen bijdragen. Het voorontwerp van wet wil een maximaal rendement van de DNA-databanken garanderen. Daarvoor worden verschillende maatregelen genomen: een aanpassing van de voorwaarden voor de expertise op een persoon, een maximale doorstroming van DNA-profielen naar de DNA-databanken via een ambsthalve doorzending, het NICC zal op een systematische wijze de opgeslagen profielen vergelijken, een actualisering van de lijst van misdrijven die een registratie in de DNA-databank "Veroordeelden" met zich meebrengen. Zo zullen de misdrijven van criminele organisaties en misdrijven die in vereniging gepleegd worden in de lijst opgenomen worden, misdrijven waarvoor precies de DNA-analyse uitermate behulpzaam kan zijn. Het voorontwerp beoogt eveneens de nodige aanpassingen te doen om de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met bepaalde internationale verplichtingen. Op 27 mei 2005 werd te Prüm tussen België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Spanje, Frankrijk en Oostenrijk een verdrag ondertekend inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie. Bij besluit 2008/61S/JBZ van 23 juni 2008 van de Raad werd dit verdrag overigens geïntegreerd in het rechtskader van de Europese Unie. België dient dus de nodige wetgeving te voorzien om mogelijk te maken dat DNA-profielen uit de DNA-databanken "Criminalistiek" en "Veroordeelden" automatisch vergeleken kunnen worden met buitenlandse contactpunten.

- Tot slot behoudt het voorontwerp het noodzakelijke evenwicht tussen de persoonlijke vrijheden, de privacy van de burgers en de plicht om de samenleving te beschermen. Door het gebruik van de unieke DNA-codenummers, door de anonimiteit van de DNA-profielen voor de laboratoria en de nationale DNA-gegevensbanken, en door de effectieve verwijdering van de DNA-referentiestalen en de daaruit afgeleide stalen wordt de privacy van de burger gegarandeerd.'

D. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

5. Hiernavolgend worden de belangrijkste elementen van de WVP afgetoetst aan het voorontwerp van wet.

D.1. Toepasbaarheid van de wet inzake de verwerking van persoonsgegevens

PERSOONSGEGEVENS

6. Overeenkomstig artikel 1 §1 van de WVP moet "onder persoonsgegevens" iedere informatie betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon worden verstaan, (...) als identificeerbaar wordt beschouwd een persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identificatienummer of van één of meer specifieke elementen die kenmerkend zijn voor zijn of haar fysieke, fysiologische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit. In haar advies² nr. 17/98 inzake het voorontwerp van wet inzake DNA-onderzoeken in strafzaken heeft de Commissie reeds gesteld dat DNA-profielen persoonsgegevens zijn, ook als ze nog niet geïdentificeerd zijn. Dit werd later bevestigd in het advies³ uit eigen beweging nr. 17/2008 over het verwerken van biometrische gegevens in het raam van authenticatie van personen.
7. De memorie van toelichting verduidelijkt dat het DNA, de algemeen aanvaarde uitdrukking voor desoxyribonucleïnezuur, de moleculaire drager van de genetische kenmerken van een individu is. Met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer heeft de identificatieprocedure via DNA-analyse in strafzaken enkel betrekking op de *niet-coderende sequenties van het DNA*. De niet-coderende sequenties zijn de gedeeltes van het DNA die geen zinvolle genetische informatie bevatten en waaruit dus geen gegevens kunnen worden afgeleid met betrekking tot de fysiologische, morfologische of psychische eigenschappen van een persoon (bijvoorbeeld met betrekking tot de gezondheid van een persoon). De analyse van deze sequenties leidt tot de vaststelling van een DNA-profiel, een alfanumerieke code die specifiek is voor ieder individu. Aan de hand van deze niet-coderende sequenties heeft men dus genoeg om een persoon te kunnen identificeren op dezelfde wijze als bijvoorbeeld vingerafdrukken.
8. Indien in de huidige stand van de wetenschap uit de niet-coderende sequenties van het DNA geen gegevens betreffende de gezondheid kunnen afgeleid worden, vormen zij geen gezondheidsgegevens in de zin van artikel 7 WVP. Zij kunnen normaliter wel als verwerkingen van gerechtelijke gegevens worden beschouwd.

---

² Advies nr. 17/98 van 14 mei 1998, nr. 11;

³ Advies nr. 17/2008 van 9 april 2008, nr. 10, nrs. 25-28;

GEGEVENSVERWERKING

9. De WVP definieert de "verwerking" als elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd met behulp van geautomatiseerde procédés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op enigerlei andere wijze ter beschikking stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van persoonsgegevens⁴.
10. Het gebruik van niet-coderende sequenties van het DNA veronderstelt de inzameling, de registratie en de opslag van gegevens en dit met behulp van geautomatiseerde middelen.

RECHTMATIGHEID EN PROPORCIONALITEIT⁵

11. Elk persoonsgegeven moet verwerkt worden voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Om gerechtvaardigd te zijn moet elk doeleinde onder meer voldoen aan een van de voorwaarden van artikel 8⁶ van de WVP, aangezien de verwerking in casu er één van gerechtelijke gegevens betreft. In dit geval kan men een beroep doen op artikel 8, §2, b).

---

⁴ Artikel 1 §2 van de WVP;

⁵ Artikelen 4 en 5 van de WVP;

⁶ Art. 8. § 2. Het verbod om de in § 1 bedoelde persoonsgegevens te verwerken, is niet van toepassing op verwerkingen :

- a) onder toezicht van een openbare overheid of van een ministeriële ambtenaar in de zin van het Gerechtelijk Wetboek, indien de verwerking noodzakelijk is voor de uitoefening van hun taken;
- b) door andere personen, indien de verwerking noodzakelijk is voor de verwezenlijking van doeleinden die door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie zijn vastgesteld;
- c) door natuurlijke personen of door privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersonen in zoverre dat noodzakelijk is voor het beheer van hun eigen geschillen;
- d) door advocaten of andere juridische raadgevers in zoverre de verwerking noodzakelijk is voor de verdediging van de belangen van de cliënten;
- e) die noodzakelijk zijn voor het wetenschappelijk onderzoek en verricht worden onder de voorwaarden vastgesteld door de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

12. Overeenkomstig het voorontwerp van wet⁷ mag het DNA-onderzoek en de vergelijking van DNA-profielen enkel uitgevoerd worden in strafzaken teneinde de bij misdrijven betrokken personen direct of indirect te kunnen identificeren, met het oog op het opheffen van de vermoedens die rusten op andere personen of hun onschuld te bewijzen. De memorie van toelichting verduidelijkt dat de doelstellingen opgenomen in de wet van 1999 (wet DNA-onderzoek) zijn in acht genomen, maar aangevuld met de vermelding dat DNA-onderzoek ook kan leiden tot het opheffen van de vermoedens die rusten op personen of tot het leveren van het bewijs van hun onschuld.

D.2. Artikelsgewijze bespreking van het voorontwerp van wet

ARTIKEL 2

13. Artikel 2 van het voorontwerp van wet vervangt artikel 44ter van het wetboek van strafvordering (hierna 'Wb.Sv.'). Een aantal definities wordt geherformuleerd, en er worden er enkele toegevoegd. Zo bepaalt 1° dat het DNA-profiel een alfanumerieke code is die specifiek is voor ieder individu, en die wordt bepaald op basis van niet-coderende sequenties van het genetische erfgoed. De memorie van toelichting⁸ verklaart hieromtrent dat de belangrijke waarborg van de wet van 1999 behouden blijft : DNA-onderzoek in strafzaken is beperkt tot niet-coderende sequenties, om ervoor te zorgen dat niemand informatie verkrijgt over kenmerkende biologische factoren. Om dit te benadrukken in het voorontwerp van wet, zou men het volgende kunnen toevoegen '...die wordt bepaald *uitsluitend* op basis van niet-coderende sequenties van het genetische erfgoed.'
14. 8° betreft de definitie van het DNA-codenummer : het unieke referentienummer toegekend door de nationale cel, de dienst die georganiseerd is bij het openbaar ministerie en die de DNA-codenummers toekent, waardoor het mogelijk is om het DNA-profiel in verband te brengen met de naam van een persoon. De memorie van toelichting⁹ merkt op dat de invoering van een nationale cel nieuw is, en een dienst is georganiseerd op nationaal niveau, in tegenstelling tot vroeger op het niveau van een lokaal parket. Hierdoor worden volgens de memorie van toelichting onnodige deskundigenonderzoeken en kosten vermeden, en kunnen de DNA-onderzoekslabo's en de DNA-databanken werken met anonieme gegevens, wat belangrijk is vanuit het oogpunt van de bescherming van de privacy.

---

⁷ Artikel 11;

⁸ Pagina 9;

⁹ Pagina 9;

15. De Commissie meent dat de invoering van het DNA-codenummer inderdaad een bijdrage betekent tot de bescherming van persoonsgegevens, en dat de invoering van zulk een nummer tegemoetkomt aan de door haar gedane opmerkingen¹⁰ in haar advies nr. 17/98. Evenwel zou het aangewezen zijn om niet te spreken van anonieme gegevens, maar van '*gecodeerde gegevens*', teneinde in overeenstemming te zijn met de terminologie van de WVP¹¹.

ARTIKEL 3

16. Hierdoor wordt een nieuw artikel 44quater ingevoegd in het Wb. Sv. Overeenkomstig de memorie van toelichting kan dit artikel worden vergeleken met de huidige §2 van artikel 44ter Wb. Sv. en heeft het betrekking op de op de plaats van het misdrijf aangetroffen sporen. De memorie van toelichting verduidelijkt verder : 'Een van de doelstellingen van de herziening van de wet van 1999 is ervoor te zorgen dat onderzoeken efficiënter worden. Die doelstelling wordt bereikt enerzijds door kortere, maar toch redelijke termijnen om de stalen te onderzoeken en vergelijkende onderzoeken te doen, en anderzijds door eenvoudigere procedures voor de toezending van de profielen naar de nationale gegevensbanken. De deskundige van het laboratorium hoeft dus niet langer te wachten op de specifieke vordering van een magistraat voor de toezending van de profielen en bijbehorende gegevens naar de nationale DNA-gegevensbanken met het oog op het opslaan van de profielen en het vergelijken ervan met de opgeslagen profielen. Op basis van de nieuwe wet zendt hij de profielen en bijhorende gegevens ambtshalve op, behoudens met redenen omklede andersluidende beslissing van de magistraat. Er wordt benadrukt dat thans tal van genetische profielen van sporen niet worden toegezonden aan de nationale bestanden omdat de magistraat er onterecht van uitgaat dat de toezending zoals thans wettelijk is voorgeschreven, automatisch gebeurt. De schrapping van de vaak vergeten vorderingen en het voorzien van de systematische, vereenvoudigde en automatische voeding van de gegevensbank "Criminalistiek" zullen niet alleen de afhandeling van dossiers versnellen, maar zullen ook toelaten meer verbanden te leggen met andere dossiers. Daardoor zullen nieuwe dossiers sneller worden opgelost.'

---

¹⁰ Zie advies nr. 17/98, nr. 15;

¹¹ Zie het koninklijk besluit ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens d.d. 13 februari 2001, artikel 1, 3°-5°;

17. Met toepassing van artikel 3 van het voorontwerp van wet worden alle DNA-profielen die van aangetroffen sporen opgemaakt zijn in de gegevensbank 'Criminalistiek' opgenomen. De Commissie is van oordeel dat nader bepaald moet worden dat enkel de sporen waarvan men redelijkerwijze kan aannemen dat ze zullen bijdragen tot de oplossing van het misdrijf geanalyseerd mogen worden en in de gegevensbank opgenomen mogen worden. Deze DNA-profielen, evenals enkele bijkomende gegevens waaronder het notitienummer van het strafdossier, de biologische aard van de onderzochte stalen, het geslacht van de persoon waarvan het spoor afkomstig is, ... , worden tot 20 jaar in de gegevensbank bewaard. De gegevensbank "Criminalistiek" biedt zeer ruime mogelijkheden van vergelijking van DNA-profielen. De procureur des Konings en de onderzoeksrechter kunnen onder bepaalde voorwaarden vorderen dat celmateriaal wordt afgenomen met het oog op een DNA-onderzoek. Het verkregen DNA-profiel kan niet enkel vergeleken worden met het DNA-profiel van de sporen aangetroffen in het kader van dat bepaald misdrijf, doch kan tevens vergeleken worden met het DNA-profiel van sporen aangetroffen in andere misdrijven. In de memorie van toelichting wordt bij de bespreking van *artikel 5 van het voorontwerp van wet* (afnemen van een referentiestaal bij een niet-verdachte met diens toestemming) uitdrukkelijk aangegeven dat de profielen van derden of slachtoffers in geen geval worden toegezonden aan de nationale DNA-gegevensbanken, noch om ze te vergelijken, noch om ze op te slaan. Het is dus niet de bedoeling een specifiek bestand in het leven te roepen waarin de DNA-profielen van in principe onschuldige burgers worden opgeslagen. Evenwel dient er op gewezen dat normaliter enkel en alleen tot de afname van een referentiestaal bij een niet-verdachte zal worden overgegaan om hun eventuele sporen te onderscheiden van die van de personen die aan een misdrijf hebben deelgenomen (i.e. ingeval van 'gecontamineerde' DNA-profielen)¹². Indien de op de plaats van het misdrijf aangetroffen DNA-profielen niet besmet zijn, zal men normaliter niet tot de afname van een referentiestaal bij getuigen en dergelijke overgaan, en zullen er dus noodzakelijkerwijze niet-geïdentificeerde DNA profielen van onschuldige burgers in de databank 'criminalistiek' worden opgenomen. Vandaar ook het belang van de bovenstaande vraag van de Commissie om enkel de sporen waarvan men redelijkerwijze kan aannemen dat ze zullen bijdragen tot de oplossing van het misdrijf te analyseren en in de gegevensbank op te nemen. Er dient tevens te worden bepaald dat eens een bepaalde zaak werd opgelost, bijvoorbeeld door een in kracht van gewijsde getreden beslissing, het niet meer noodzakelijk is om de DNA-profielen van niet-geïdentificeerde sporen (welke normaliter aan onschuldige burgers zullen toebehoren, waaronder bijvoorbeeld getuigen) die in het kader van die bepaalde zaak werden aangetroffen, te bewaren.

---

¹² Zie de memorie van toelichting, bespreking artikel 5, p. 14-15;

ARTIKEL 4

18. Dit artikel voegt een nieuw artikel 44quinquies toe in het Wb. Sv, en heeft betrekking op het afnemen van een referentiestaal bij een verdachte met diens toestemming. Krachtens de huidige wet (artikel 44ter, §3 Wb. Sv.) kan de procureur des Konings alleen tot een dergelijke afname overgaan als op zijn minst een spoor van menselijke cellen is aangetroffen en verzameld in het raam van de zaak die bij hem aanhangig is gemaakt. In de nieuwe tekst van het voorontwerp van wet wordt deze voorwaarde geschrapt. De nieuwe bepaling voorziet dat de procureur des Konings mits toestemming van de verdachte, de afname van een referentiestaal kan bevelen wanneer er aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van de feiten van de zaak waarmee hij gelast is *of bij het plegen van gelijkaardige feiten*. Onder 'gelijkaardige feiten' moet volgens de memorie van toelichting worden verstaan 'feiten die ofwel vallen onder dezelfde kwalificatie als het misdrijf waarvan iemand verdacht wordt, dan wel onder een aanverwante kwalificatie.'
19. De memorie van toelichting verdedigt de schrapping van de 'aanwezigheid menselijke cellen voorwaarde' door te wijzen op de tijdswinst in de procedure, welke niet zonder belang is indien de betrokken persoon is aangehouden, maar vooral door te wijzen op de mogelijkheid die de vergelijking van het genetische profiel van de verdachte met de reeds in de DNA-gegevensbanken opgeslagen profielen van de sporen en van de referentiestalen biedt. In het bijzonder zou dit volgens de memorie van toelichting zeer nuttig zijn bij zogenaamde seriemisdrijven. Een en ander zou volgens de memorie aansluiten bij de conclusies van tal van studies.
20. De schrapping van de voorwaarde van de aanwezigheid van menselijke cellen houdt in dat de procureur bij elk misdrijf kan overgaan –mits toestemming van de betrokkene- tot het laten nemen van een referentiestaal, om deze te vergelijken met de profielen en stalen in de DNA-gegevensbanken. Het is derhalve niet meer noodzakelijk dat er menselijke cellen op de plaats van een misdrijf worden aangetroffen, om tot een DNA-onderzoek over te gaan. Er wordt zowel in geval van een afname met toestemming als zonder toestemming voorzien in de eenmalige vergelijking van het bekomen DNA-profiel met alle in de DNA-gegevensbanken opgeslagen profielen, waar dit voorheen enkel mogelijk was ingeval van een positieve link tussen het referentiestaal en de sporen van menselijke cellen. De Commissie stelt vast dat het voorontwerp van wet kiest voor een systematisch gebruik van DNA-analyse, zoals bevestigd door de memorie van toelichting. Zelfs indien er op de plaats van het misdrijf geen sporen van menselijke cellen worden aangetroffen, kan de procureur aan de verdachte vragen om een DNA-staal af te staan, teneinde na te gaan of hij in het verleden niet bij een ander dossier betrokken was. De link tussen een welbepaald dossier en de afname van een

DNA-staal verdwijnt derhalve volledig : het volstaat om van een bepaald misdrijf, waarbij geen sporen van menselijke cellen werden aangetroffen, verdacht te worden, om de procureur de mogelijkheid te geven een referentiestaal aan de betrokkene te vragen, en dit door de DNA-gegevensbanken te halen, voor eventuele linken met andere misdrijven. De in de memorie van toelichting aangehaalde motieven voldoen om de schrapping van de voorwaarde van de aanwezigheid van menselijke cellen te rechtvaardigen. Het voorontwerp van wet voorziet terzake in bijkomende waarborgen, door het opleggen van de vereiste van een geïnformeerde schriftelijke toestemming door de verdachte, en de vereiste van aanwijzingen van schuld.

21. De vraag dient gesteld waarom de bepaling 'of bij het plegen van gelijkaardige feiten'¹³ noodzakelijk is : het is naar aanleiding van een bepaalde zaak dat een bepaalde persoon wordt verdacht, en er een DNA-onderzoek wordt bevolen. Deze gegevens kunnen dan éénmalig worden vergeleken met de DNA-gegevensbanken, waardoor desgevallend een link met andere zaken kan opduiken. Waarvoor dient dan de bepaling 'of bij het plegen van gelijkaardige feiten'? Artikel 6 van het voorontwerp van wet (gedwongen afname door onderzoeksrechter) maakt enkel melding van 'een persoon tegen wie er aanwijzingen van schuld bestaan bij het plegen van feiten waarvoor hij (de onderzoeksrechter) geadieerd is. Hier wordt geen melding gemaakt van 'of bij het plegen van gelijkaardige feiten'. De memorie van toelichting geeft hieromtrent onvoldoende uitsluitel, en dient dan ook te worden verduidelijkt.
22. Voorheen was de referentieafname enkel mogelijk ten aanzien van een *meerderjarige*. Nu voorziet artikel 4 van het voorontwerp van wet dat de afname van een referentiestaal mogelijk is op een persoon die *de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt*. De memorie van toelichting rechtvaardigt deze wijziging door naar analogie te verwijzen naar de voorwaarden voor uithandengeving in het jeugdrecht. De Commissie meent dat deze rechtvaardiging eerder summier is, en fundering mist om zulk een ingrijpende maatregel ten aanzien van een minderjarige te rechtvaardigen. De mogelijkheid om over te gaan tot een dergelijke maatregel ten aanzien van een minderjarige dient nader te worden onderzocht, gemotiveerd en onderbouwd, en in voorkomend geval aan bijkomende voorwaarden te worden onderworpen. Zo zou de begeleiding van de minderjarige door een meerderjarig persoon van zijn keuze *verplicht* moeten zijn, in plaats van facultatief (zoals momenteel voorzien in artikel 44 quinquies, §3, ingevoegd in het Wb. Sv. door artikel 4 van het voorontwerp van wet).

---

¹³ Onder 'gelijkaardige feiten' moet volgens de memorie van toelichting worden verstaan 'feiten die ofwel vallen onder dezelfde kwalificatie als het misdrijf waarvan iemand verdacht wordt, dan wel onder een aanverwante kwalificatie.

23. Artikel 44quinquies bepaalt verder dat de toestemming van de betrokkene alleen op geldige wijze kan worden gegeven indien hij vooraf in kennis werd gesteld van een aantal elementen, welke limitatief worden opgesomd.
24. In §7 wordt voorzien dat het opgemaakte DNA-profiel van het referentiestaal éénmalig wordt vergeleken met de in de nationale DNA-gegevensbanken 'Criminalistiek' en veroordeelden' opgeslagen DNA-profielen. Indien er geen positieve hits zijn, wordt het DNA profiel niet opgeslagen. De Commissie verwijst hieromtrent naar de door haar gemaakte opmerking onder punt 17, inzake de opslag van DNA-profielen van onschuldigen in de databank 'criminalistiek'.
25. §9 brengt meer duidelijkheid over de vernietiging van de referentiestalen die niet langer nodig zijn voor het deskundigenonderzoek. De huidige wet voorziet niet in de vernietiging van de uit de oorspronkelijke afname afgeleide 'substalen'. Het voorontwerp van wet voorziet in een automatische vernietiging binnen een termijn van zes maanden van de referentiestalen en de afgeleide stalen, behoudens andersluidende beslissing van de magistraat. De Commissie heeft hieromtrent geen opmerkingen.

ARTIKEL 5

26. Het Wb. Sv. wordt aangevuld met een artikel 44sexies. Dit artikel heeft betrekking op het afnemen van een referentiestaal bij een niet-verdachte met diens toestemming. Volgens de memorie van toelichting wordt momenteel geen onderscheid gemaakt tussen referentieafnames bij een verdachte, een slachtoffer of andere personen die mogelijk op natuurlijke of toevallige wijze hebben bijgedragen aan het ontstaan van het verdachte spoor (besmetting van bepaald DNA-profiel : het gaat met name om slachtoffers, met name van seksuele agressie, hun echtgenoten of partners, politieagenten en magistraten die zich ter plaatse begeven, deskundigen en hun medewerkers, ...). De profielen van slachtoffers of derden worden in geen geval toegezonden aan de nationale DNA-gegevensbanken, noch om ze te vergelijken, noch om ze op te slaan. Om verwarring te vermijden, dient de hoedanigheid van de betrokken persoon te worden meegedeeld aan de deskundige, zodat de gecontamineerde DNA-profielen gemakkelijker kunnen worden geïnterpreteerd. Bovendien krijgen die profielen geen unieke DNA-code. De deskundige beschikt dus over de nodige informatie, opdat deze gegevens niet zouden worden overgezonden naar de nationale gegevensbanken. Het is uitermate belangrijk dat deze DNA-profielen niet in de nationale gegevensbanken terecht komen : eventueel kan er aan gedacht worden om de

deskundige te laten bevestigen dat het om een geval voorzien in artikel 44 sexies gaat, en dat het betreffende DNA-profiel niet zal worden toegezonden aan de nationale gegevensbanken.

ARTIKEL 6

27. Artikel 90undecies van het Wb. Sv. wordt vervangen door een nieuwe bepaling. Overeenkomstig de memorie van toelichting beogen de aangebrachte wijzigingen voornamelijk de bevoegdheden van de onderzoeksrechter in overeenstemming te brengen met de aan het openbaar ministerie toegekende prerogatieven. De voorwaarden zijn echter strenger aangezien het gaat om het afnemen van een referentiestaal bij een verdachte *zonder diens toestemming*.
28. De keuze van de wetgever in 1999 om deze dwangmaatregel te beperken tot een mogelijke strafmaat (maximaal vijf jaar gevangenisstraf of een zwaardere straf) wordt niet gewijzigd. De beperking op het niveau van de strafbare feiten is redelijk en biedt een voldoende bescherming tegen onevenredig gebruik van de DNA-identificatietechniek. Zulk een beperking is ook conform de recente rechtspraak¹⁴ hieromtrent van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.
29. Voor het overige (schrapping voorwaarde aanwezigheid menselijke cellen, minderjarige, ...) verwijst de Commissie naar de door haar gedane opmerkingen onder de bespreking van artikel 4.

ARTIKEL 7

30. Het Wb. Sv. wordt aangevuld met een artikel 90duedecies. Het heeft betrekking op het afnemen van en referentiestaal bij een niet-verdachte zonder diens toestemming. De Commissie verwijst hiervoor naar de bespreking onder artikel 5.

ARTIKEL 10

31. Artikel 10 van het voorontwerp van wet voegt in de wet DNA-onderzoek definities in zoals artikel 2 van het voorontwerp van wet dit doet in het Wb. Sv., gelet op het evenwaardige belang van beiden. De Commissie verwijst naar de gedane opmerking onder punt 13.

---

¹⁴ Case of S. and Marper v. The United Kingdom, 4 december 2008;

ARTIKEL 12

32. Volgens §2, eerste lid worden DNA-profielen automatisch gewist *20 jaar na hun opname* in de databank criminalistiek, voor zover geen kortere termijn door de bevoegde magistraat werd bepaald. De memorie van toelichting verduidelijkt dat deze termijn gelijk is aan tweemaal de termijn voor de verjaring van de strafvordering voor misdaden. Deze uitleg is nogal summier. De Commissie meent dat men hiermee verwijst naar de mogelijkheid dat de verjaringstermijn van de strafvordering door stuitingsdaden maximaal het dubbele van de oorspronkelijke verjaringstermijn kan bedragen, hetgeen zou neerkomen op 20 jaar. Het verdient dan ook aanbeveling om dit te verduidelijken in de memorie van toelichting. De Commissie heeft, gezien voormelde argumentatie, geen opmerkingen inzake de bewaarduur van 20 jaar.
33. In het tweede lid van §2 wordt bepaald dat ingeval van een definitieve rechterlijke uitspraak houdende vrijspraak of buitenvervolginstelling, de betrokkene *kan* vragen aan de procureur des Konings die hieraan gevolg geeft, om de onmiddellijke vernietiging te laten bevelen van zijn DNA-profiel en de daarbij behorende gegevens met betrekking tot het dossier van de vrijspraak of buitenvervolginstelling. Gelet op de recente rechtspraak¹⁵ van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zou het in strijd met de fundamentele rechten van een betrokkene zijn om het DNA-profiel van de persoon ten aanzien van wie een dergelijke beslissing werd genomen, in de gegevensbank 'Criminalistiek' te bewaren. De Commissie meent dat zulk een vernietiging *automatisch* dient te gebeuren, zoals het geval is bij de gegevensbank 'veroordeelden', en niet door een verzoek tot vernietiging door de betrokkene zelf. Zulk een automatische vernietiging kan eveneens in het belang van derden (bijvoorbeeld onschuldige aanwezigen op plaats misdrijf) zijn, zie supra de bespreking onder punt 17.
34. Het derde lid van §2 bepaalt dat in geval van definitieve veroordeling of internering, artikel 5 (DNA-gegevensbank 'Veroordeelden') wordt toegepast. De Commissie gaat ervan uit dat men hiermee bedoelt dat het DNA-profiel van de veroordeelde, indien voldaan aan de voorwaarden van artikel 5, zal worden opgenomen in de gegevensbank 'Veroordeelden'. In voorkomend geval dienen dan de DNA-profielen uit de gegevensbank 'Criminalistiek' te worden gewist. Dit is niet geheel duidelijk in de tekst van het voorontwerp van wet, en dient te worden verduidelijkt.

---

¹⁵ Case of S. and Marper v. The United Kingdom, o.c..

ARTIKEL 13

35. Dit artikel vervangt het huidige artikel 5 van de wet DNA-onderzoek en voorziet in de lijst van misdrijven waarvoor het genetische profiel van een veroordeelde wordt opgeslagen en bewaard in de gegevensbank 'Veroordeelden'. De lijst van misdrijven werd aangepast. Volgens de memorie van toelichting drong een actualisering zich op omwille van de invoering van de werkstraf, het feit dat verschillende nieuwe misdrijven het licht zagen (bvb. Genocide, terroristische misdrijven, ..) de toevoeging van misdrijven die zich in essentie lenen tot linken met andere dossiers via DNA-onderzoek, zoals misdrijven in het kader van criminele organisaties, of bendevoering. De gegevensbank wordt tevens uitgebreid tot personen die zijn veroordeeld voor een poging tot het plegen van een van de in de lijst opgenomen misdrijven.
36. Het voorontwerp van wet bepaalt op ondubbelzinnige wijze van welke personen de DNA-profielen in de databank 'Veroordeelden' worden opgenomen. De hierboven aangehaalde criteria waarborgen een voldoende selectiviteit (limitatief opgesomde zware misdrijven), en voldoen derhalve aan het proportionaliteitsbeginsel.
37. §2 bepaalt dat de DNA-profielen en de daarop betrekking hebbende gegevens na 30 jaar *automatisch* verwijderd worden uit de DNA-gegevensbank 'Veroordeelden'. Het huidige criterium voor verwijdering van het DNA-profiel '10 jaar na het overlijden van de persoon waarop ze betrekking hebben' wordt derhalve afgeschaft, hetgeen alleszins een verbetering betekent. Evenwel ontbreekt volgens de Commissie in de memorie van toelichting een rechtvaardiging voor de bewaarduur van 30 jaar : dit dient te worden uitgeklaard.

ARTIKEL 20

38. Dit artikel voegt een artikel 8 bis in de wet DNA-onderzoek in. Overeenkomstig de memorie van toelichting 'maakt het de vergelijking van DNA-profielen met DNA-gegevensbanken van andere landen mogelijk, met inachtneming van alle procedures die van toepassing zijn op louter Belgische onderzoeken. Het verleent uitvoering aan het in 2005 door België en een aantal andere landen van de Europese Unie ondertekende Verdrag van Prüm, dat een formeel akkoord is om de politieke en justitiële samenwerking te versterken, met name ter bestrijding van terrorisme, grensoverschrijdende criminaliteit en illegale migratie. Het voorziet in permanente gegevensuitwisseling door de nationale DNA -en vingerafdrukkendatabanken en de registers voor de inschrijving van voertuigen toegankelijk te maken voor de andere lidstaten. Het verdrag is in België in werking getreden op 6 mei 2007 (wet van 26 december 2006 houdende instemming met het Verdrag). In het Haagse

Programma was reeds aangegeven dat "ten volle gebruik moet worden gemaakt van moderne technologieën" en dat in dit verband de nationale databanken wederzijds toegankelijk moeten zijn. De huidige structuren worden echter niet omgezet in Europese gecentraliseerde gegevensbestanden wanneer de toegevoegde waarde van dergelijke projecten niet kan worden aangetoond. Daarom is de regel die vandaag geldt dat een netwerk van de nationale bestanden van de lidstaten moet worden gevormd. De verdragspartijen bij het Verdrag van Prüm hebben zich ertoe verbonden nationale strafrechtelijke DNA-analysebestanden aan te leggen en te beheren. Die bestanden zullen dan automatisch kunnen worden geraadpleegd door andere verdragspartijen. Uiterlijk drie jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag van Prüm moest een initiatief worden ingediend met het oog op het opnemen van de verdragsbepalingen in het juridisch raamwerk van de Europese Unie door middel van besluiten op grond van titel VI van het EU-Verdrag. Sinds 23 juni 2008 is dat ook gebeurd met Besluit 2008/615/JBZ en Besluit 2008/616/JBZ, waarin de beginselen van het Verdrag van Prüm zijn overgenomen. Aldus streven voortaan alle lidstaten van de Europese Unie duidelijk naar de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking op de onder titel VI van het EU-Verdrag vallende gebieden en in het bijzonder voor de gegevensuitwisseling tussen de diensten die verantwoordelijk zijn voor het voorkomen en onderzoeken van strafbare feiten. De lidstaten leggen de nationale bestanden met genetische profielen aan en bewaren ze. De op geautomatiseerde wijze uitgewisselde referentie DNA-profielen mogen geen parameters bevatten waarmee de betrokken persoon rechtstreeks kan worden geïdentificeerd. De databanken kunnen alleen worden geraadpleegd om strafbare feiten op te sporen. Om een ongecontroleerde informatiestroom tegen te gaan, wordt gesteld dat de raadpleging via nationale contactpunten gebeurt. Bij de neerlegging van de akten van bekrachtiging van het verdrag, heeft België verklaard dat het nationaal contactpunt voor DNA-onderzoek het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie is. Het NICC is ook bevoegd om de Belgische databanken te vergelijken met buitenlandse databanken. De vergelijking van gegevens uit nationale DNA-bestanden en het resultaat van de vergelijking zijn gebaseerd op een hit/no hit-systeem, in het kader waarvan aanvullende persoonsgegevens slechts worden uitgewisseld via wederzijdse rechtshulp indien er sprake is van een hit. De toezending en ontvangst van die gegevens gebeurt volgens het nationale recht. Dit mechanisme voorziet in een geschikte structuur voor de bescherming van de gegevens, met dien verstande dat de toezending van persoonsgegevens aan een andere lidstaat vereist dat de ontvangende lidstaat een voldoende beschermingsniveau biedt.'

39. §4 bepaalt dat de beheerder van de nationale DNA-gegevensbanken toeziet op de naleving van de in deze wet bepaalde voorschriften met betrekking tot de bescherming en de verwijdering van de met de buitenlandse contactpunten uitgewisselde gegevens.

40. De Commissie neemt nota van deze uitwisseling met buitenlandse contactpunten, zoals voorzien door het verdrag van Prüm en het Besluit 2008/61S/JBZ en Besluit 2008/616/JBZ. Zij meent evenwel dat gelet op deze uitwisseling, en in het bijzonder de gevoeligheid van de gegevens in de gegevensbanken bij het NICC, een effectieve controle en toezicht op deze gegevensverwerkingen noodzakelijk is. Er zou dan ook in de wet dienen te worden opgenomen dat het NICC, en in het bijzonder de beheerder van de nationale gegevensbanken, jaarlijks gehouden is om verslag uit te brengen aan de Commissie overeenkomstig artikel 18 van het kb DNA-onderzoek. Dit kb voorziet momenteel dat de aangestelde een verslag uitbrengt inzake de DNA-gegevensbanken. Zulk een verslag zou evenwel verplicht moeten worden overgemaakt aan de Commissie, en moeten worden uitgebreid met informatie inzake de uitvoering van de uitwisseling van DNA-profielen met buitenlandse contactpunten.

OM DEZE REDENEN,

adviseert de Commissie *gunstig* voor zover rekening gehouden wordt met de opmerkingen geformuleerd m.b.t.:

- punt 13, inzake de niet-coderende sequenties van het genetische erfgoed;
- punt 15, inzake het DNA-codenummer en de anonieme gegevens;
- punt 17, betreffende de opslag van DNA profielen van onschuldige burgers;
- punt 21, inzake de bepaling 'of bij het plegen van gelijkaardige feiten';
- punt 22, betreffende de referentieafname bij een minderjarige;
- punt 26, het afnemen van een referentiestaal bij een niet-verdachte;
- punt 32, inzake de bewaarduur van 20 jaar in de gegevensbank 'Criminalistiek';
- punt 33, de vernietiging van een DNA-profiel ingeval van vrijspraak of buitenvervolginstelling;
- punt 37, de bewaarduur van 30 jaar in de gegevensbank 'Veroordeelden';
- punt 40, inzake de verslaggeving aan de Commissie.

Voor de Administrateur m.v.,

De Voorzitter,

(get.) Patrick Van Wouwe

(get.) Willem Debeuckelaere